

Muhasebe Müdürlüğü'ne

Tarih : 26.04.1999
SİRKÜ –99.04

Üçer Aylık Geçici Vergi Dönemi Çalışmaları Hk.

Bilindiği gibi, 4369 sayılı kanunla yeniden düzenlenen Geçici Vergi uygulaması, 01.01.1999 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Ocak – Mart dönemi Geçici Vergi Beyannamesi'nin, 15.05.1999 tarihine kadar verilmesi ve tahakkuk edecek geçici verginin aynı süre içerisinde ödenmesi gerekmektedir.

Yeni Geçici Vergi Uygulaması 217 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde açıklanmıştır. Mutlaka tetkik edilmelidir. Konuya ilişkin yeni tebliğler yayınlanması da gerekmektedir, izlenmesinde yarar vardır.

Yazımızda Geçici Vergi uygulamasına ilişkin bazı hatırlatma ve öneriler yer almaktadır.

GEÇİCİ VERGİYE ESAS KAZANCIN TESBİTİ

Üç aylık vergilendirme dönemleri itibariyle geçici vergiye esas kazançların tesbitinde;

- *Gelir Vergisi Kanunu'nun **ticari kazancın tesbitine ilişkin hükümleri**,*
- *Kurumlar Vergisi Kanunu'nun **safi kurum kazancı'nın tesbitine ilişkin hükümleri**,*
- *Tek düzen muhasebe sisteminin **dönemsellik ilkesi**,*
- *Vergi Usul Kanunu'nun **değerleme hükümleri***

dikkate alınacaktır.

*Dönemsellik ilkesinin sağlıklı uygulanabilmesi için, **18 Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları** ile **38 Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları** hesap gruplarının ayrıntılı olarak kullanılmasını gerekli görmekteyiz.*

DÖNEM MALİYETLERİ :

Yeni Geçici Vergi uygulaması nedeniyle, satılan malın maliyetine ilişkin çalışmaların yılda en az dört kez yapılması gerekmektedir.

Geçici Vergi dönemlerinde aşağıda yer alan değerlendirme işlemleri dikkate alınmak suretiyle;

- Dönem maliyetleri hesaplanacak,
- Bu çalışmalarla ilgili muhasebeleştirme işlemleri yapılırken, giderlerin, yansıtma hesapları karşılığında Gelir Tablosu Hesaplarına aktarılmasıyla yetinilecek, hesap kapatmaları yapılmayacaktır.

Geçici vergi beyannamesine eklenecek gelir tablosu, dönem sonu işlemleri kayıtlarda gösterilmeksizin dönemin son günü itibariyle çıkarılacak mizandan hareketle düzenlenebilecektir. Bu durumda 7 grup hesaplardan (maliyet hesaplarından) yansıtma yapılmış, **ancak gelir ve giderler 690 Dönem Karı veya Zararı hesabına aktarılmamış olacaktır.**

Bu işlemlerden sonra Gelir Tablosu hesaplarının bakiyesi ticari kazancı verecektir.

Dönem maliyetlerinin hesaplanması ve muhasebeleştirilmesi ile ilgili konulara, **takip eden sirkülerimizde ayrıntılı olarak yer verilecektir.**

DEĞERLEME İŞLEMLERİ :

Geçici Vergi döneminin kapandığı tarih itibariyle yapılacak değerlendirme işlemlerine ilişkin aşağıdaki hususlar önem arz etmektedir.

Yabancı paralar ve yabancı para cinsinden borç ve alacaklar	: Geçici vergi döneminin kapandığı tarihte geçerli olan TCMB döviz alış kuru ile değerlendirilecektir.
<u>Menkul Kıymetler :</u>	
Devlet Tahvil Hazine Bonosu	: 30.12.1998 tarihinde yayınlanan 4387 sayılı Geçici Bütçe Kanunu'nun 5/a maddesi uyarınca, 1999 yılına özgü olarak ilk üç geçici vergi döneminde alış bedeliyle, Kasım-Aralık 1999 Geçici Vergi döneminde ise borsa rayiciyle değerlendirilecektir.
Hisse Senetleri	: Alış bedeliyle değerlendirilecektir
Yatırım Fonu Katılma Belgeleri	: Fon portföyünün en az % 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının katılma belgeleri alış bedeli ile, diğerleri borsa rayiciyle değerlendirilecektir.
Alacak ve Borç Senetlerinde Reeskont uygulaması	: Geçici vergi dönemlerinin son günleri itibariyle vadesi gelmemiş senede bağlı borç ve alacaklara reeskont uygulanabilecektir. Bir dönem uygulanmış olması nedeniyle diğer dönemlerde de reeskont işlemi yapılması zorunlu değildir.

Maliyet tesbit yönteminin seçimi	: Yıllık olarak yapılacak tercih, geçici vergi uygulamasında da dikkate alınacaktır. Örneğin, LİFO yöntemini seçen mükellef geçici vergi açısından da bu yöntemi kullanacaktır. Aynı şekilde geçici vergi döneminde LİFO yöntemi uygulanmışsa, hesap döneminde de bu yöntem uygulanacaktır.
Şüpheli Alacaklar	: Şartların gerçekleşmesi halinde, yıl içinde herhangi bir geçici vergi döneminde karşılık ayrılabilir.
Yeniden Değerleme	: Yılbaşında mevcut amortismanına tabi iktisadi kıymetlere üç aylık dönemler itibarıyla açıklanacak oranlar üzerinden yeniden değerlendirilebilir. Birinci üç aylık geçici vergi döneminde uygulanacak yeniden değerlendirme oranı, 22.04.1999 tarihli resmi gazetede yayınlanan 273 seri no'lu V.U.K Genel Tebliğinde % 9,7 (yüzde dokuz virgül yedi) olarak açıklanmıştır. Yeniden değerlendirme uygulamasına istenilen geçici vergi döneminde başlanabilecek ancak yeniden değerlendirme uygulaması başlatılınca hesap dönemi sonuna kadar sürdürülecektir.
Amortisman	: Yıllık olarak hesaplanan amortismanın, döneme isabet eden kısmı dikkate alınacaktır. Yeniden değerlendirme yapılması halinde, döneme isabet eden amortisman gideri, yeniden değerlendirilmiş tutarlar üzerinden hesaplanacaktır. Amortisman uygulamasında yıllık olarak seçilecek usul ve oran, geçici vergi uygulamasında da dikkate alınacaktır. Yıl içindeki sabit kıymet girişlerinde, (otomobil dışında) yıl başından giriş tarihine kadar olan döneme ait amortisman tutarı, giriş tarihinin isabet ettiği geçici vergi döneminin gideri sayılacaktır. Dönem içinde satılan sabit kıymetlerin satış kayıtları yapılırken, önceki geçici vergi dönemlerinde yapılmış olan yeniden değerlendirme ve amortisman işlemleri dikkate alınmalıdır.
Dönem sonu envanter işlemleri	: Kayıtlar üzerinden tesbiti mümkündür. Dileyenler fiili envanter uygulayabilir.

İNDİRİM VE İSTİSNALAR

Yıllık beyanname esasında yararlanılabilecek tüm istisna ve indirimlerden Geçici Vergi uygulamasında da yararlanılacaktır.

Geçici vergi matrahının tesbiti sırasında, **217 seri no'lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde** ayrıntıları belirtilmiş bulunan ;

- Finansman gider kısıtlaması uygulanacak,
- Geçmiş yıl zararları mahsup edilecek, (Geçici vergi matrahları, ara dönemlerde yıl başından itibaren oluşan gelir ve giderlerin topluca değerlendirilmesi suretiyle hesaplanacağından, aynı yıl

içerisinde önceki dönemde oluşmuş bulunan zarar sonraki dönemde kendi içinde hesaba dahil edilmiş olacaktır.)

- Yıl içinde gider yazılan bağış ve yardımların dönem sonlarında ne kadarının geçici vergi matrahından indirileceği, ne kadarının **kanunen kabul edilmeyen gider** sayılacağı belirlenecek,

Örnek :

Dönem Gelirleri			1000
Dönem Giderleri			(-)750
Ticari Kazanç			250
Gider Kaydedilen Bağış ve Yardımlar		+	50
Bağış ve Yardım Öncesi Kar		=	300
İndirilebilir Bağış ve Yardım		(300 x % 5)=	15
Kanunen Kabul Edilmeyen Gider		(50-15)=	35

- VUK 328. Maddesinde düzenlenen yenileme fonu dikkate alınacak,
- Yeni düzenlemelere uygun Yatırım İndirimi uygulamaları yapılacak, ve bu suretle geçici vergi matrahına ulaşılabacaktır.

Not :

Ciro primleri için dönem ayrımı yapılmayacak, fatura düzenlendiği dönemde fatura tutarının tamamı düzenleyen için gelir, kendisine fatura düzenlenen için gider kaydına esas olacaktır.

Ancak özellikle kira ödemelerinde olduğu gibi, peşin yapılan ödemelerin döneme isabet eden kısmı giderleştirilmeli, kalanı 180 Gelecek Aylara ait Giderler hesabında izlenmelidir.

Aynı husus kira gelirini peşin elde edenler için de söz konusudur.

GEÇİCİ VERGİNİN HESAPLANMASI

Geçici vergi dönemleri üçer aylık olmakla birlikte, beyan edilecek kazancın hesaplanmasında 3, 6, 9 ve 12 aylık gelir tabloları esas alınacaktır.

- Kurumlar, hesap döneminin 3, 6, 9 ve 12 nci aylarının sonu itibariyle, 3, 6, 9 ve 12 aylık matrahları üzerinden % 25 oranında geçici vergi hesaplayacaklar,
- Hesaplanan bu tutardan, önceki dönemlerde ödenmesi gereken geçici verginin mahsubu suretiyle son üç aylık dönemin geçici vergisine ulaşacaklardır.

Örnek :

Ocak - Mart döneminde **ödenmiş olması gereken** geçici vergi 300.000.000 TL,
Ocak - Haziran döneminde **hesaplanan** geçici vergi 500.000.000 TL ise,
Nisan – Haziran döneminde **ödenmesi gereken** geçici vergi 200.000.000 TL olacaktır.

Geçici vergi uygulamasında, dönem içinde, kurum kazançları üzerinden Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. md. uyarınca yapılmış stopajların geçici vergiden mahsubu mümkündür.

Geçici vergi matrahları üzerinden, geçici vergi dışında herhangi bir vergi veya fon hesaplanmaz.

DÖNEM ÖRNEKLERİ**ÖRNEK : 1****01.01.1999 - 31.03.1999 Dönemine Ait 31.03.1999 Tarihli Mizan**

	BAKİYELER	
	BORÇ	ALACAK
600		1.000
601		510
610	50	
620	900	
621	25	
623	10	
631	40	
632	15	
649		30
659	40	
660	100	
679		60
680	20	
TOPLAM	1.200	1.600

	BAKİYELER	
	BORÇ	ALACAK
710	250	
711		250
720	75	
721		75
730	125	
731		125
760	40	
761		40
770	15	
771		15
780	100	
781		100
TOPLAM	605	605

Gelir tablosu hesaplarının alacak bakiyesi olan (1.600-1.200)= 400 TL dönemin ticari kazancıdır. İndirim ve istisna bulunmadığı varsayımı ile bu tutar üzerinden kurumlarda % 25 oranında (400 x % 25)= 100 TL geçici vergi hesap edilerek beyan edilecektir.

01.01.1999 - 30.06.1999 Dönemine Ait 30.06.1999 Tarihli Mizan

	BAKİYELER	
	BORÇ	ALACAK
600		2.300
601		700
610	110	
620	1.950	
621	50	
623	20	
631	80	
632	30	
649		90
659	40	
660	200	
679		110
680	20	
TOPLAM	2.500	3.200

	BAKİYELER	
	BORÇ	ALACAK
710	550	
711		550
720	170	
721		170
730	300	
731		300
760	80	
761		80
770	30	
771		30
780	200	
781		200
TOPLAM	1.330	1.330

30.06.1999 tarihli mizanda gelir tablosu hesaplarının alacak bakiyesi olan (3.200-2.500=) 700 TL , Ocak-Haziran döneminin ticari kazancıdır. İndirim ve istisna bulunmadığı varsayımı ile bu tutar üzerinden kurumlarda % 25 oranında (700 x % 25=) 175 TL olarak hesaplanan geçici vergi, 6 aylık dönemin geçici vergisidir.

Ocak-Mart döneminde hesaplanan ve ödenen 100 TL geçici vergi, Ocak-Haziran döneminin hesap edilen geçici vergisi'nden indirilerek (175-100=) 75 TL, Nisan-Haziran döneminin geçici vergisi olarak beyan edilecek ve ödenecektir.

ÖRNEK : 2

Bu kurumda önceki yıldan devreden 500 TL yatırım indirimi varsa ;

1. Geçici vergi döneminde oluşan kar	400
Yararlanılabilecek yatırım indirimi	- 400
1. dönem geçici vergi matrahı	0

6 aylık dönemde oluşan kar	700
Yararlanılabilecek yatırım indirimi	-500
2. dönem geçici vergi matrahı	200

2. dönem geçici vergi (200 x % 25)	50
-------------------------------------	----

Geçici vergi uygulamasında, yatırım indirimi tutarları ;

- Geçmiş yıldan devredip gelen yatırım indirimi tutarı ile,
- İlgili geçici vergi döneminde yapılan **fiili yatırım harcamaları** üzerinden hesap edilmiş olmalıdır.

1995 yılından itibaren alınmış bulunan teşvik belgeleri kapsamında, 1995 – 1998 yılları arasında yapılan yatırım harcamaları üzerinden hesap edilen ve ilgili yıllarda indirilemeyen yatırım indirimi tutarının, ilgili geçici vergi döneminde indirilemeyen kısmının, sonraki geçici vergi döneminde yeniden değerlendirilerek endeksenerek indirilmesi mümkündür.

01.01.1995 – 31.12.1998 tarihleri arasında alınmış bulunan teşvik belgesi kapsamında yapılan yatırım harcamaları üzerinden hesap edilen yatırım indiriminin, daha sonraki yıllara endeksenerek aktarılması 3 yıl ile sınırlıdır.

GEÇİCİ VERGİNİN BEYANI VE ÖDENMESİ

Geçici vergi, ilgili üç aylık dönemi izleyen ikinci ayın 15'inci günü akşamına kadar (15 Mayıs, 15 Ağustos, 15 Kasım, 15 Şubat) beyan edilip, aynı süre içinde ödenecektir.

Dönem sonunda yapılması gereken işlemlere ait muhasebe dışı hesaplamalar ve mizan, istenildiğinde ibraz edilmek üzere muhafaza edilecektir.

Kurumlar vergisi beyannamelerini Serbest Muhasebeci veya Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlere imzalatma yükümlülüğü bulunan kurumlar, Geçici Vergi beyannamelerini de imzalatacaklardır.

Geçici verginin % 10'u aşan tutarda eksik beyan edilmesi halinde, aşan kısım re'sen veya ikmalen tarhiyata konu olabilecektir.

Yeminli mali müşavirler, tam tasdik sözleşmesi kapsamında üçer aylık rapor düzenlemeyecek ancak , geçici vergi matrahlarının doğruluğundan sorumlu olacaklardır. Düzenledikleri tasdik raporlarında geçici vergiye ilişkin tesbitlere yer vereceklerdir.

GEÇİCİ VERGİNİN MAHSUBU

Yıllık beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden, o yılın üçer aylık dönemlerinde ödenen geçici vergi mahsup edilecektir. Tahakkuk etmiş ancak ödenmemiş geçici verginin mahsubu mümkün değildir.

Saygılarımızla